

2. *Билык Е.В.* Сроки прививки ели сибирской голубой в условиях Лесостепной зоны Украины / Е.В. Билык // *Интродукция и акклиматизация растений*. – К.: Нук. Думка, 1987. – С. 21-22.

3. *Білик О. В.* Ялина колюча (*Picea pungens* Engelm.) у насадженнях Національного дендропарку «Софіївка» НАН України (інтродукція, розмноження, культивування) / О.В. Білик, В.М. Грабовий // *Науковий вісник НЛТУ України*. – Львів, 2006. – [Вип.16.1](#). – С.44-48.

4. *Білоус В.І.* Лісова селекція [Текст]: підруч. [для студ.вищ.навч. закл.] / В.І. Білоус. – Умань, 2003. – 534 с.

5. *Докучаева М.И.* Вегетативное размножение хвойных пород [Текст] / М.И. Докучаева. – М.: Лесн. пром-сть, 1967. – 105 с.

6. *Лісові культури* [Текст]: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / [Гордієнко М.І., Гузь М.М., Дебринюк Ю.М., Маурер В.М.]: за ред. д-ра.наук проф. Гузя М.М. – Львів: Камула, 2005. – 608 с.

7. *Мак-Милан Броуз.* Размножение растений: Пер с англ. [Текст] / Мак-Милан Броуз. – М.: Мир, 1987. – 192 с.

8. Поляков А.К. Состояние и долговечность привитых древесных растений в коллекционных насаждениях Донецкого ботанического сада НАН Украины / А.К. Поляков // *Промышленная ботаника*. – 2008. – Вип. 8. – С 151-160.

9. *Проказин Е.П.* Новый метод прививки хвойных для создания семенных участков / Е.П. Проказин // *Лесн. х-во*. – 1960. – № 5. – С. 22-28.

10. *Пятницкий С.С.* Практикум по лесной селекции [Текст] / С.С. Пятницкий. – М.: Сельхозиздат, 1961. – 271 с.

11. *Северова А.И.* Вегетативное размножение хвойных [Текст] / А.И. Северова. – М.: АН СССР, 1951. – 120 с.

12. *Холяк В.С.* Дендрология с основами зеленого строительства [Текст] / В.С. Холяк, Д.А. Глоба-Михайленко. М.: Высшая школа, 1980. – 248 с.

13. *Mazăre G.* The obtaining of picea cultivars by cuttings / G. Mazăre, A. Dumitras, D. Zaharia, L. Holonec, V. Ceuca, A. Timofte // *Buletin USAMV*. – 2007. CN, 64. – P. 162-165.

14. *Все о хвойных растениях.* [Электронный ресурс] – режим доступа: <http://www.picea.ru/vegetativnoe-razmnozhenie.html>

15. *Вегетативное размножение растений.* [Электронный ресурс] – режим доступа: <http://bio.1september.ru/article.php?ID=200303003>.

ФОРМУВАННЯ ЛОКАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ НА ТЕРИТОРІЇ ТИВРІВСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Домерат Ю.М.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Всеєвропейська екологічна мережа є одним з головних напрямків дії Всеєвропейської стратегії збереження біологічного та ландшафтного

різноманіття, з концепціями якої ця екологічна мережа повністю узгоджується. Формування екомережі України, як складової частини Всеєвропейської екологічної мережі є досить важливим кроком щодо збереження ландшафтного і біотичного різноманіття.

Національна екомережа України створюється на виконання Закону України від 21 вересня 2000 року «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 рр.». Згідно з цим законом, екологічна мережа - єдина територіальна система, яка включає ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні території та об'єкти інших типів, що визначаються законодавством України, і є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі - природних регіонів, природних коридорів, буферних зон.

До 2001 року питання створення регіональної екологічної мережі для Вінницької області не розглядалося. Рішення про розробку проекту було прийнято обласною координаційною радою з питань формування екологічної мережі, яка була створена як дорадчий орган при Вінницькій обласній державній адміністрації в 2001 році.

В межах Вінницької області проходить Південно-Бузький, Дністровський меридіональні та частина степового екокоридори національного значення, також визначено ряд екокоридорів локального значення.

Хоча основним рівнем формування екологічної мережі вважається регіональний, ми не можемо говорити про створення реальної мережі на рівні області, не розглянувши ситуацію з точки зору районів. Тому локальний рівень формування екомережі, як частина регіональної, є надзвичайно важливим, так як лише на цьому рівні ми можемо побачити всю специфіку території і стан природних об'єктів, які плануються до включення структурних елементів екомережі. Створення екологічних мереж на локальному рівні потребує різносторонніх підходів і здійснення ряду заходів для підтримання та покращення їх стану. Питання розробки схеми екомережі Тиврівського району дотепер не розглядалось, тому пропоную своє бачення локальної мережі району.

Оскільки Тиврівський район розташований в межах Південно-Бузького меридіонального екокоридор, і знаходиться у безпосередній близькості від Галицько-Слобожанського лісостепового та Південно-українського степового широтних, а також Дністровського меридіонального екокоридорів, його територія має дуже важливе значення з точки зору формування національної і регіональної екологічної мережі. Це свідчить про те, що дана територія є вкрай важливою і перспективною.

Однак, формування екомережі Тиврівського району є досить проблематичним через значну сільськогосподарську освоєність території.

Локальна екологічна мережа Тиврівського району Вінницької області ґрунтуватиметься на основі включення до її структурних елементів наявних на даній території об'єктів природно-заповідного фонду, як *ключових ділянок екомережі; сполучними територіями*, які представлені Південно-Бузьким національним екологічним коридором та екокоридорами місцевого значення – лісовими масивами витягнутої конфігурації, долинами річок, що є притоками Південного Бугу – Краснянка, Улижка, Кудашівка, Каташова, Студениця, Руда, Воронка, Батіг з численними безіменними притоками; *буферними територіями* (пасовищами, луками, сіножаттями, садами та сільськогосподарськими землями, де не використовуються хімічні методи обробітку ґрунту та боротьби зі шкідниками); *відновлюваними територіями*, представленими гранітними та піщаними кар'єрами, радіоактивно забрудненими та еродованими землями.

На рівні Тиврівського району екологічними коридорами можуть виступати лісосмуги. Особливу увагу необхідно приділити вивченню можливостей виконання функцій екологічних коридорів лісосмугами різного призначення, які прилягають до центрів природного біорізноманіття.

Перспективи росту кількості натуральних охоронних об'єктів і їх площ можливі за рахунок включення відслонень гірських порід, скель, крутих схилів долини, порогів річки Південний Буг, частини слабо антропогенізованих лісових масивів розташованих на схилах та надзаплавних терасах долини Південного Бугу. Одним із шляхів до збільшення площ натуральних об'єктів є поступове відновлення прилеглих до них (а потім і включення до їх складу) або окремо взятих слабо антропогенізованих ландшафтів. До таких відносяться вторинні лісові масиви, меліоровані болота і заплави річок, озера і стариці, круті схили річкової долини.

До складу екологічної мережі Тиврівського району можна включити і групу антропогенних охоронних об'єктів:

Літолого-геоморфологічна. Створюється в процесі розробки корисних копалин, різних видів будівництва тощо. Сьогодні ще немає проєктів рекультивації кар'єрів у заповідні геологічні об'єкти, проте в майбутньому вони стануть основним джерелом поповнення заповідних об'єктів. До групи літолого-геоморфологічних охоронних об'єктів відносяться ряд оригінальних валів, оборонних споруд стародавніх городищ, замків, поодинокі кургани та їх групи.

Гідрологічна. Включає покинуті канали, копанки, а також окремі водні комплекси, що формуються у відпрацьованих кар'єрах граніту. Необхідність взяття під охорону окремих штучних водних об'єктів сьогодні диктує також розвиток рекреації.

Фітологічна. Охоронні об'єкти цієї групи формуються також в межах сільськогосподарських ландшафтів: оригінальних польових ділянок, цінних лук і пасовищ, садів. Настав час створення заповідних ділянок заплави на

окремих річках з їх обмеженим використанням. Своєрідний рослинний і тваринний світ, що потребує охорони, формується в покинутих кар'єрах.

Антропогенна група об'єктів є точковою (тобто не займає значної площі). Ці об'єкти розташовані дисперсно по всій території району.

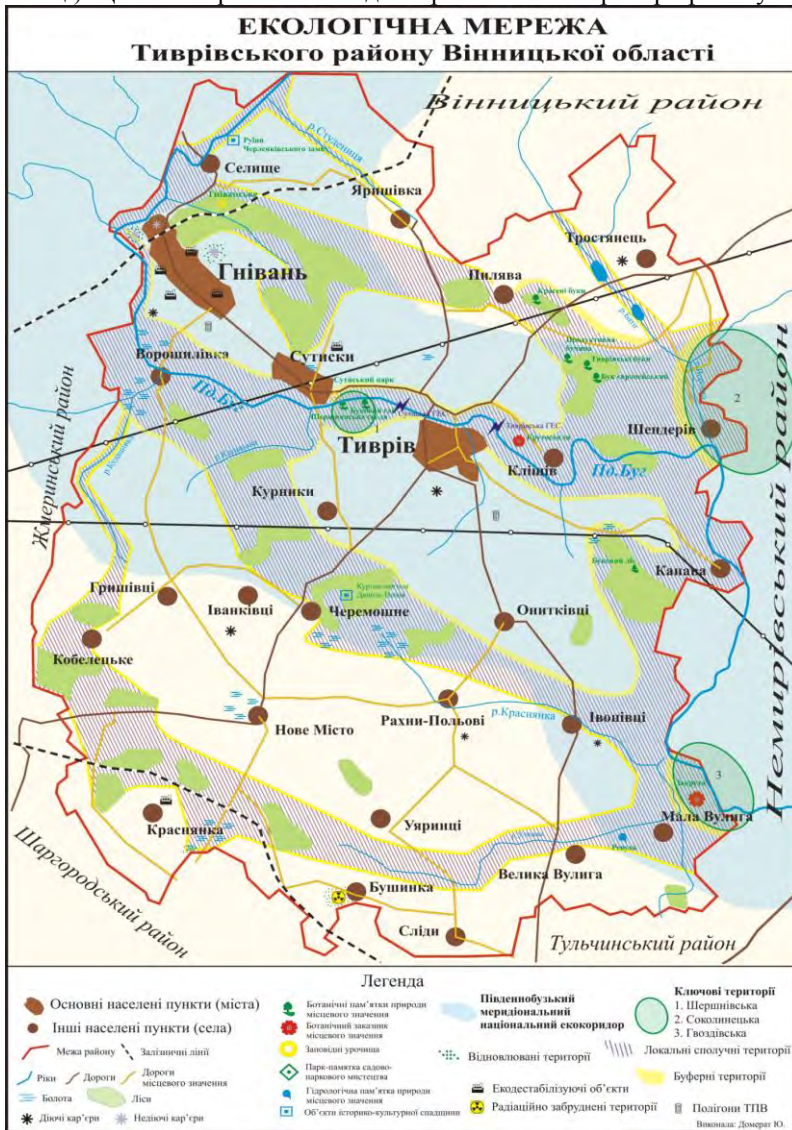

Рис. 1. Картографічна екомережа Тиврівського району Вінницької області

При проектуванні локальної екомережі необхідно враховувати ефективність функціонування всіх її елементів.

Створення екологічної мережі це поступовий і тривалий процес. Необхідно зрозуміти, що зберігання природи, і особливо екоядер поблизу міст, крім свого прямого завдання збереження природних комплексів, може дати важливі економічні вигоди, сприяти розвитку туризму і відпочинку, екологічному вихованню і екологічній освіті населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки (Терміни і визначення)» м. Київ, 21 вересня 2000 року N 1989-III.
2. Закон України «Про екологічну мережу України» (ст.3) м. Київ, 24 червня 2004 року N 1864-IV.
3. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. – Київ: Авалон, 1998. – 52 с.
4. Розбудова екомережі України. Збірник. – Київ, 1999. – 127 с.
5. Формування регіональних схем екомережі (методичні рекомендації) / За ред. Ю. Р. Шеляга-Сосонко. – Київ: Фітосоціоцентр, 2004. – 71 с.
6. Фондові матеріали Управління екології та охорони навколишнього природного середовища: Матеріали Екологічного Паспорту регіону.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВІТРОВАЛОНЕБЕЗПЕЧНОСТІ ГІРСЬКИХ ЛІСІВ НА ПРИКЛАДІ ДЕРЕВОСТАНІВ ДП "МІЖГІРСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО"

Задорожний А.І.; Гриник Г.Г.

Національний лісотехнічний університет України

Одним із найбільш негативних явищ у Карпатах є вітровали лісу, які систематично охоплюють десятки й сотні тисяч гектарів лісових угідь. У 1964 р. ними було пошкоджено 4,6 млн м³ деревини, а в 1989-1990 рр. обсяг пошкоджень становив 2,5 млн м³. Наведені дані свідчать про колосальні збитки, завдані проявами стихії лісгосподарському виробництву впродовж останніх десятиліть. Збитки від вітровалів і сніголамів величезні, оскільки охоплюють втрати цінної деревини, поширення хвороб і шкідників, зменшення запасу і повноти насадження, зниження класу бонітету. Оцінку пошкоджень лісових масивів від вітровалів здійснено на території ДП "Міжгірське лісове господарство" за період 2008-2009 рр. Враховували такі параметри лісових ділянок: площа, вік, середній діаметр та висота дерева, бонітет, повнота, запас, висота н.р.м., експозиція схилу, вид пошкоджень, рік стихії. За інтенсивністю виділено такі категорії стихійних явищ: слабкі – 10 % пошкоджених дерев, помірні – 11-25 %, сильні – 25-60 % та дуже сильні – понад 60 %.

Загальна площа лісів ДП "Міжгірське лісове господарство", які зазнали руйнівних пошкоджень стихією, становить 919,9 га. У 2008 р. масові пошко-